

Reconstrucció del poblat ibèric de Calafell

Consciència de patrimoni

Calafell, al Baix Penedès, tindrà cap a final del 1994 el primer parc arqueològic del país amb finalitats didàctiques. Es tracta d'una experiència inèdita que entén el patrimoni cultural com un element actiu.

Situat damunt un tossalet a uns quinze metres d'altura sobre el nivell del mar, a uns 300 metres de l'actual línia de costa, i voltat per la via del tren i l'autovia, es troba el poblat ibèric de Calafell. Una situació privilegiada, perquè, a banda la proximitat del mar, l'elevació és immediatament a l'esquerra de la desembocadura del torrent de la Cobertera i, per tant, l'indret era perfectament comunicat amb l'exterior i amb les terres interiors del país.

Tanmateix, el poblat ibèric de Calafell va

pagar amb foc i sang aquesta estratègica posició costanera i la seva probable inclinació filopúnica. "A Hispània, els romans tenien el punt d'entrada per Emporion (Empúries) i la gran base avançada a Tàrraco (Tarragona)", explica Joan Santacana, codirector de l'excavació i coordinador del projecte de restauració i visita. "És fàcil de suposar que en aquesta zona hi havia un intens trànsit naval, i un punt fortificat s'havia de tenir en compte".

El cas és que l'assentament ibèric fou abandonat, un cop destruït, al segle II aC, als primers moments de romanització. Des d'aleshores ha restat ocult i intacte fins que fou descobert ara fa uns deu anys. L'única agressió que ha sofert va ser l'any 1938, quan els republicans van cavar-hi al damunt una trinxera per a defensar una bateria costanera.

UNA INICIATIVA INÈDITA

En 1981 era localitzat el poblat, i dos anys més tard començaven els treballs de

Les excavacions han permès de reconstruir completament el poblat ibèric de Calafell.

AFIXIU

ball per als escolars que el visitin.

Amb un pressupost de 200 milions de pessetes i l'impuls de l'Ajuntament de Calafell i la Generalitat, es portarà a terme una iniciativa inèdita al país: la reconstrucció i funcionament d'un assentament antic amb finalitats pedagògiques i turístiques. Joan Santacana resumeix la importància del projecte destacant que "es tracta d'una experiència única, no tant en l'aspecte científic, és a dir, l'excavació pròpiament dita, sinó pel que re-

presenta la reconstrucció íntegra del poblat i la recreació del parc arqueològic, que permetran una percepció diferent i més completa del món antic, de la nostra història, de la nostra cultura i del nostre país."

Segons Xavier Hernández, assessor pedagògic del projecte, "a nivell escolar, amb la reconstrucció del poblat es pretén mostrar com vivien els ibers (o pobles pre-romans), com eren les seves cases, com funcionaven els telers, com molien els cereals, etc. I per això, cal recórrer a dibuixos i descripcions perquè no tenim a Catalunya, ni en tot l'estat, cap poblat ibèric comprensible a nivell de gran públic ni a nivell escolar".

Amb tot, es tracta d'una aposta arriscada que vol incidir en tres gran eixos. En primer lloc, vol ser una experiència didàctica i pedagògica singular que permetrà als escolars de conèixer i viure directament el passat a través del parc arqueològic i de realitzar, a partir de les noves instal·lacions, diverses activitats. Es tractarà, per

l'excavació amb Joan Santacana i Joan Sanmartí de directors, Josep Pou i Pilar Carrasco executant la direcció i Xavier Hernández d'assessor pedagògic d'un projecte concebut amb una finalitat didàctica evident. Actualment, el poblat ja és totalment excavat i se'n fa una reconstrucció fidel d'acord amb les dades obtingudes al llarg de deu anys d'excavació sistemàtica. L'objectiu a curt termini és de disposar del primer poblat ibèric totalment excavat i parcialment reconstruït abans d'acabar el present curs escolar. Així, hom calcula que al mes de juny, un terç de l'assentament ja estarà reconstruït i podrà ser visitat per grups escolars o turistes. Però l'ambició dels promotors va més enllà. Se'n vol fer una rèplica sencera, és a dir, adequar-ne i recrear-ne l'entorn, reproduint el riu que hi havia en altres temps i, fins i tot, amb una còpia de magnitud real d'un vaixell fenici. Així, les previsions indiquen que, cap a final del 1994, Calafell tindrà un poblat ibèric totalment reconstruït i un parc arqueològic que serà un camp de tre-

tant, d'un centre obert a l'ensenyament primari i secundari, plenament en sintonia amb les directrius de la nova reforma educativa.

En segon lloc, es vol convertir aquest punt en un pol d'atracció turística: "Volem que el parc sigui un punt de referència obligada a escala estatal i europea per a tots els interessats a conèixer i reviure la vida a l'occident d'Europa fa 2.500 anys. El parc serà un centre d'atracció de turisme cultural de masses, a l'estil dels ja existents a França, Alemanya, Dinamarca, Holanda i la Gran Bretanya". Els promotors volen, així, convertir la reconstrucció del poblat ibèric de Calafell en una força dinamitzadora del turisme i altres serveis del Baix Penedès. Sens dubte, el nombre potencial de visitants que acollirà converteix aquest projecte en un centre d'enorme interès per a accions de patrocini. I el tercer eix estaria a fer-ne un centre on poder practicar l'anomenada arqueologia experimental, en la mesura que la reconstrucció portada a terme es fes seguint els mètodes dels ibers de fa més de dos mil anys.

Quan Joan Santacana i Xavier Hernández parlen del que tenen entre mans fa deu anys llargs, deixen entreveure molta il·lusió, molts esforços i moltes esperances que només poden ser pròpies dels qui no diferencien la professió del *hobby*. Ho donen tot perquè l'aposta és grossa i plena.

Defensen idees modernes i iniciatives

Joan Santacana (de vermell) ha codirigit les excavacions juntament amb Joan Sanmartí durant els deu anys que han durat.

ARXIU

inèdites. Diuen que cal adquirir consciència de patrimoni: "Cal començar a entendre el nostre patrimoni cultural no pas com una càrrega administrativa, sinònim de subvencions, ni tampoc com un conjunt de peces de museu, sinó com un element actiu i dinàmic que pot generar riquesa, amb un aspecte científic i, també, pedagògic". De fet, des de sempre, els promotors han volgut rendibilitzar l'excavació des d'un punt de vista didàctic, a més d'arqueològic i econòmic, perquè, tal com expliquen: "La cultura ibèrica és la més important de les cultures de l'Edat de Ferro a l'Europa Occidental, si fem excepció dels etruscs. Cal recordar que és la pri-

mera cultura urbana, amb ús de moneda i escriptura, i amb una tecnologia molt desenvolupada. De fet, els informes de l'excavació que permeten la reconstrucció del poblat ofereixen un material molt variat que canvia la percepció del poble ibèric que teníem fins ara. El poblat que hi ha a Calafell és una troballa. Ens mostra una cultura molt urbanitzada i avançada per a l'època. Sens dubte, el visitant aprendrà més en deu minuts aquí que llegint tot el que hi ha escrit sobre els ibers".

Però aquesta experiència no és nova. Santacana insisteix, així, en la importància de la reconstrucció del poblat ibèric de Calafell: "A Europa funcionen molts parcs arqueològics on els escolars poden veure des d'una vila de la Revolució Industrial fins a un campament romà o un poblat neolític. A l'estat espanyol no tenim cap experiència similar, i des del punt de vista estrictament pedagògic hi ha molt poca cosa feta en aquest sentit".

EL FORTÍ DEL CABDILL

A Catalunya s'han trobat un centenar de poblats ibèrics, aproximadament. Ara, segons sembla, la majoria d'aquests poblats no foren pas creats per un poble invasor designat genèricament, amb el nom d'ibers, ans eren descendents dels ja existents a l'Edat de Bronze i, fins i tot, del Neolític.

El poblat de Calafell, en canvi, era probablement cossetà i pertanyia a un cabdill militar, segons que expliquen els responsables de les excavacions. Era un nucli fortificat de costa que tenia a dins una mena de castell-residència del cabdill local, un barri artesanal i cases. Els ibers cossetans, que hi vivien més aviat atapeïts (els carrers només fan un metre d'amplada), es dedicaven amb tota seguretat a l'artesanía, a l'agricultura i al comerç, pels molins de

Santacana també és coordinador del projecte de restauració i visita del poblat, una experiència que a molts indrets d'Europa ja funciona des de fa anys.

ARXIU

